

4 Teritoriální struktura zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty v letech 2005 až 2010

4.1 Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy Evropské unie¹ a státy mimo Evropskou unii

Rozhodujícím partnerem zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty jsou státy Evropské unie. Na vývoz do těchto států připadá dlouhodobě okolo 90 % z celkového vývozu zemědělských a potravinářských produktů, ze států EU se dováží zhruba 85 % z celkového dovozu těchto produktů. Státy mimo EU se na celkovém zahraničním obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty podílejí jen asi 10 % u vývozu a 15 % u dovozu.

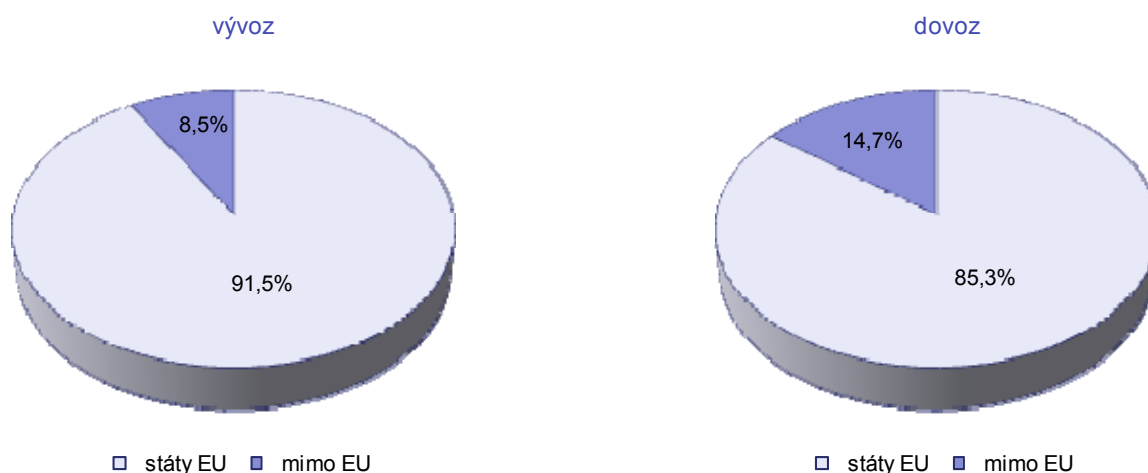
Tabulka 13 Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do států EU a mimo EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	podíl v %					
Vývoz, celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:						
státy EU	86,3	88,7	91,2	92,2	92,0	91,5
státy mimo EU	13,7	11,3	8,8	7,8	8,0	8,5

Tabulka 14 Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států EU a mimo EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	podíl v %					
Dovoz, celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:						
státy EU	81,9	84,4	84,3	83,9	85,7	85,3
státy mimo EU	18,1	15,6	15,7	16,1	14,3	14,7

Graf 8 Vývoz a dovoz zemědělských a potravinářských produktů do/z států EU a států mimo EU v roce 2010

¹ Evropská unie (EU) - 27 členských států: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko

Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy Evropské unie

Obrat zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy EU se dlouhodobě zvyšuje; od roku 2005 do roku 2010 vzrostl o dvě pětiny na 215,8 mld. Kč. Na tomto přírůstku (o 63,3 mld. Kč) se větší měrou podílel růst dovozu než vývozu. Z celkového obrátu se zemědělskými a potravinářskými produkty připadlo v roce 2010 na státy EU 88,0 %, což bylo o 4,2 p. b. více než v roce 2005.

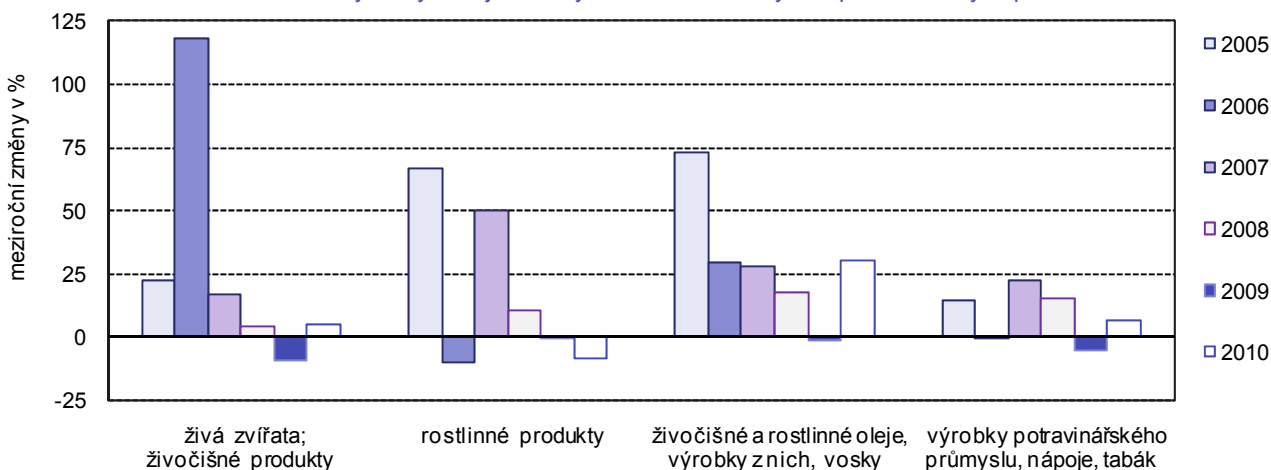
4.1.1 Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do států Evropské unie a jeho postavení na celkovém vývozu zemědělských a potravinářských produktů

Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do států EU se ve sledovaném období zvýšil o 42,3 % a v roce 2010 dosáhl 96,4 mld. Kč. Nejvyšší vzestup vývozu do států EU byl zaznamenán v roce 2005 (po vstupu ČR do EU), a to o 27,0 % a v roce 2007 o 26,8 %. Pokles vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států EU o 5,0 % byl patrný v souvislosti s hospodářskou recesí v roce 2009. V 1. pololetí 2011 vzrostl vývoz těchto produktů do států EU výrazně (o 13,5 %). Z jednotlivých tříd se v letech 2005 až 2010 zvýšil nejvíce vývoz výrobků potravinářského průmyslu, nápojů, lihovin, tabáku a vyrobených tabákových náhražek, a to o 14,1 mld. Kč na 47,8 mld. v roce 2010.

Tabulka 15 Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do států EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	v mld. Kč					
Zemědělské a potravinářské produkty	67,7	69,7	88,3	98,6	93,6	96,4
v tom:						
živá zvířata; živočišné produkty	16,1	19,1	22,3	23,3	21,1	22,1
rostlinné produkty	16,0	14,4	21,6	24,0	23,7	21,6
živočišné a rostlinné tuky a oleje, výrobky z nich, vosky	2,0	2,6	3,3	3,9	3,8	4,9
výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák	33,7	33,6	41,1	47,5	45,0	47,8

Graf 9 Meziroční změny ve vývozu jednotlivých tříd zemědělských a potravinářských produktů do států EU

Podíl vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států EU na celkovém vývozu zemědělských a potravinářských produktů se dlouhodobě mírně zvyšuje. Zatímco v roce 2005 činil tento podíl 86,3 %, v roce 2010 představoval 91,5 % a v 1. pololetí 2011 již 91,9 %. Nejvyšší podíl byl zaznamenán v letech 2008 až 2009 (92,2 % a 92,0 %). V rámci všech států EU byl v letech 2005 až 2010 vývoz zemědělských a potravinářských produktů orientován zhruba stejnou měrou na státy EU15² i nové členské státy³. V 1. pololetí 2011 došlo k výraznější orientaci vývozu zemědělských a potravinářských produktů na nové členské státy, kam směřovalo v rámci celé EU 54,1 % zemědělského vývozu.

² státy EU15: Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Spojené království, Španělsko, Švédsko

³ nové členské státy: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko

Zastoupení jednotlivých tříd ve vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států EU bylo ve sledovaném období poměrně stabilní. Nejvyšší, téměř poloviční, podíl si udržovaly výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák a tabákové náhražky, následované živými zvířaty; živočišnými produkty a rostlinnými produkty se zhruba čtvrtinovými podíly. Nejmenší podíl (i když mírně stoupající) připadl na živočišné a rostlinné tuky a oleje a výrobky z nich.

Tabulka 16 Postavení jednotlivých tříd zemědělských a potravinářských produktů ve vývozu do států EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	podíl v %					
Zemědělské a potravinářské produkty	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:						
živá zvířata; živočišné produkty	23,7	27,4	25,3	23,6	22,5	22,9
rostlinné produkty	23,6	20,7	24,5	24,3	25,3	22,4
živočišné a rostlinné tuky a oleje, výrobky z nich, vosky	2,9	3,7	3,7	3,9	4,0	5,1
výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák	49,7	48,2	46,5	48,1	48,1	49,6

4.1.2 Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do vybraných států EU

Téměř tři čtvrtiny z celkového vývozu zemědělských a potravinářských produktů směřuje dlouhodobě do šesti států EU (Slovenska, Německa, Polska, Rakouska, Maďarska a Itálie). Do těchto států byly v roce 2010 vyvezeny zemědělské a potravinářské produkty v hodnotě 78,7 mld. Kč, což bylo o 21,9 mld. Kč více než v roce 2005. Na Slovensko a do Německa dohromady směřuje asi polovina vývozu zemědělských a potravinářských produktů. Zatímco vývoz zemědělských a potravinářských produktů na Slovensko měl v letech 2005 až 2010 vzestupnou tendenci (v roce 2010 proti roku 2005 byl o dvě pětiny vyšší), vývoz do Německa byl nejvyšší v roce 2007 (23,6 mld. Kč) a v dalších letech vykazoval mírný meziroční pokles. Podrobnější data o vývozu do jednotlivých států jsou uvedeny v přílohách 4.4 - 4.11.

Tabulka 17 Pozice vybraných států na celkovém vývozu zemědělských a potravinářských produktů

	2005	2010	2005	2010
	v mil. Kč		podíl v %	
Zemědělské a potravinářské produkty	78 520	105 364	100,0	100,0
z toho:				
Slovensko	20 817	29 181	26,5	27,7
Německo	18 909	20 960	24,1	19,9
Polsko	7 149	10 391	9,1	9,9
Itálie	2 112	7 328	2,7	7,0
Rakousko	3 912	6 487	5,0	6,2
Maďarsko	3 903	4 399	5,0	4,2

Tabulka 18 Pozice vybraných států na vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států EU

	2005	2010	2005	2010
	v mil. Kč		podíl v %	
Zemědělské a potravinářské produkty	67 742	96 430	100,0	100,0
z toho:				
Slovensko	20 817	29 181	30,7	30,3
Německo	18 909	20 960	27,9	21,7
Polsko	7 149	10 391	10,6	10,8
Itálie	2 112	7 328	3,1	7,6
Rakousko	3 912	6 487	5,8	6,7
Maďarsko	3 903	4 399	5,8	4,6

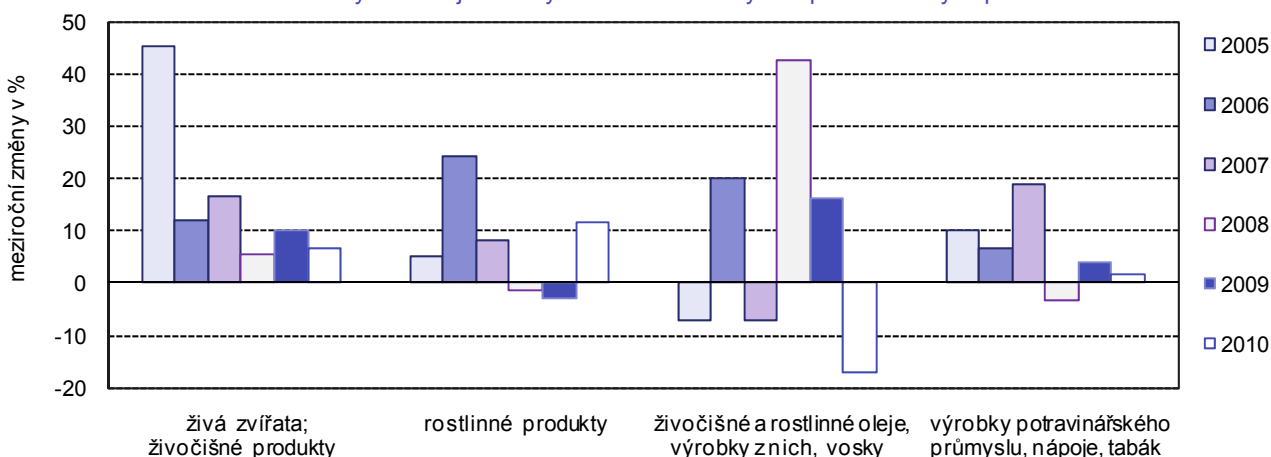
4.1.3 Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států Evropské unie a jeho postavení na celkovém dovozu zemědělských a potravinářských produktů

Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států EU v letech 2005 až 2010 nepřetržitě rostl. V roce 2010 dosáhl 119,4 mld. Kč, což představuje proti roku 2005 navýšení o 40,8 % (34,6 mld. Kč). V letech 2005 až 2007 vykazoval dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států EU dvojciferný růst, v dalším období bylo zřejmé jeho zpomalení a v roce 2008 téměř stagnace. V 1. pololetí 2011 se dovoz ze států EU meziročně zvýšil téměř o 10 %. Vzestup dovozu ze států EU zaznamenaly v letech 2005 až 2010 všechny čtyři třídy zemědělských a potravinářských produktů, k největšímu relativnímu růstu (o více než 60 %) došlo u živých zvířat; živočišných produktů.

Tabulka 19 Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	v mld. Kč					
Zemědělské a potravinářské produkty	84,8	95,2	109,0	109,9	114,7	119,4
v tom:						
živá zvířata; živočišné produkty	18,8	21,1	24,6	26,0	28,6	30,5
rostlinné produkty	19,2	23,9	25,8	25,4	24,6	27,5
živočišné a rostlinné tuky a oleje, výrobky z nich, vosky	3,3	3,9	3,7	5,2	6,1	5,1
výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák	43,4	46,3	55,0	53,3	55,3	56,2

Graf 10 Meziroční změny dovozu jednotlivých tříd zemědělských a potravinářských produktů ze států EU

Podíl dovozu zemědělských a potravinářských produktů ze států EU na celkovém dovozu těchto produktů ve sledovaném období mírně stoupal a v roce 2010 představoval 85,3 % v porovnání s 81,9 % v roce 2005. V 1. pololetí 2011 se pozice dovozu zemědělských a potravinářských produktů na celkovém dovozu těchto produktů mírně oslabila na 84,6 %. V rámci všech států EU byla u dovozu zemědělských a potravinářských produktů v letech 2005 až 2010 zřetelná silnější orientace na státy EU15, ze kterých se dováží zhruba dvě třetiny z celkového dovozu zemědělských a potravinářských produktů ze států EU. Při rozlišení dovozu zemědělských a potravinářských produktů na jednotlivé třídy byl v období 2005 až 2010 patrný zvyšující se podíl dovozu živých zvířat; živočišných produktů a mírně klesající zastoupení výrobků potravinářského průmyslu, nápojů, lihovin, tabáku a tabákových náhražek.

Tabulka 20 Postavení jednotlivých tříd zemědělských a potravinářských produktů v dovozu ze států EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	podíl v %					
Zemědělské a potravinářské produkty	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:						
živá zvířata; živočišné produkty	22,2	22,2	22,6	23,6	25,0	25,6
rostlinné produkty	22,7	25,1	23,7	23,1	21,5	23,1
živočišné a rostlinné tuky a oleje, výrobky z nich, vosky	3,9	4,1	3,4	4,8	5,3	4,2
výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák	51,2	48,6	50,4	48,5	48,3	47,1

4.1.4 Dovoz zemědělských a potravinářských produktů z vybraných států EU

Dovoz zemědělských a potravinářských produktů je dlouhodobě ze dvou třetin realizován ze sedmi států EU (Německo, Polsko, Slovensko, Nizozemska, Itálie, Španělska a Rakouska), jejichž pořadí zůstalo v letech 2005 až 2010 beze změny. V roce 2010 bylo z uvedených států dovezeno 67,6 % z celkového dovozu zemědělských a potravinářských výrobků a téměř 80 % z dovozu zemědělských a potravinářských produktů ze států EU (94,7 mld. Kč). Více než jedna třetina z celkového dovozu zemědělských a potravinářských produktů pochází trvale z Německa a Polska. V roce 2010 byly dovezeny zemědělské a potravinářské produkty z Německa za 32,2 mld. Kč a z Polska za 20,5 mld. Kč.

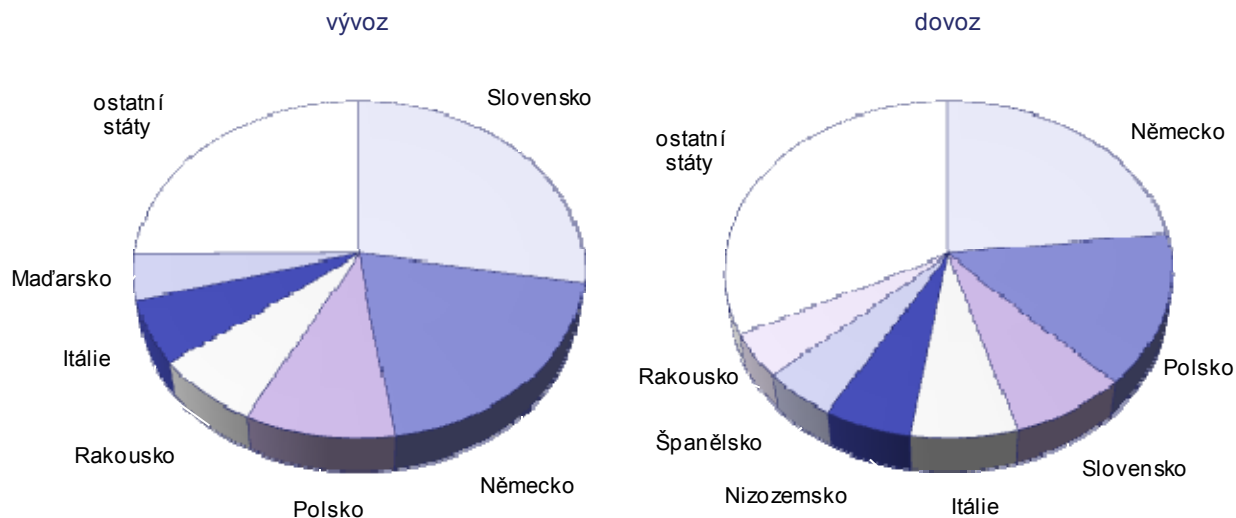
Tabulka 21 Pozice vybraných států na celkovém dovozu zemědělských a potravinářských produktů

	2005	2010	2005	2010
	v mil. Kč		podíl v %	
Zemědělské a potravinářské produkty	103 522	140 008	100,0	100,0
z toho:				
Německo	23 731	32 211	22,9	23,0
Polsko	12 134	20 529	11,7	14,7
Slovensko	9 131	10 846	8,8	7,7
Nizozemsko	6 700	9 973	6,5	7,1
Itálie	6 106	8 035	5,9	5,7
Španělsko	5 759	6 883	5,6	4,9
Rakousko	4 541	6 198	4,4	4,4

Tabulka 22 Pozice vybraných států na dovozu zemědělských a potravinářských produktů ze států EU

	2005	2010	2005	2010
	v mil. Kč		podíl v %	
Zemědělské a potravinářské produkty	84 773	119 376	100,0	100,0
z toho:				
Německo	23 731	32 211	28,0	27,0
Polsko	12 134	20 529	14,3	17,2
Slovensko	9 131	10 846	10,8	9,1
Nizozemsko	6 700	9 973	7,9	8,4
Itálie	6 106	8 035	7,2	6,7
Španělsko	5 759	6 883	6,8	5,8
Rakousko	4 541	6 198	5,4	5,2

Graf 11 Vývoz a dovoz zemědělských a potravinářských produktů do/z států EU v roce 2010

4.1.5 Bilance zemědělských a potravinářských produktů se státy EU

Bilance zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy EU byla ve sledovaném období trvale pasivní. Její deficit se v roce 2010 proti roku 2005 prohloubil zhruba o 6 mld. Kč a dosáhl téměř 23 mld. Kč. V letech 2005 až 2010 vzrostlo záporné saldo u živých zvířat a živočišných produktů (o 5,7 mld. Kč) a rostlinných produktů o 2,7 mld. Kč. U výrobků potravinářského průmyslu, nápojů, lihovin, tabáku a tabákových náhražek a živočišných a rostlinných tuků a olejů, výrobků z nich; vosku došlo ve sledovaném období k mírnému zlepšení deficitu (o 1,3 mld. Kč a 1,2 mld. Kč).

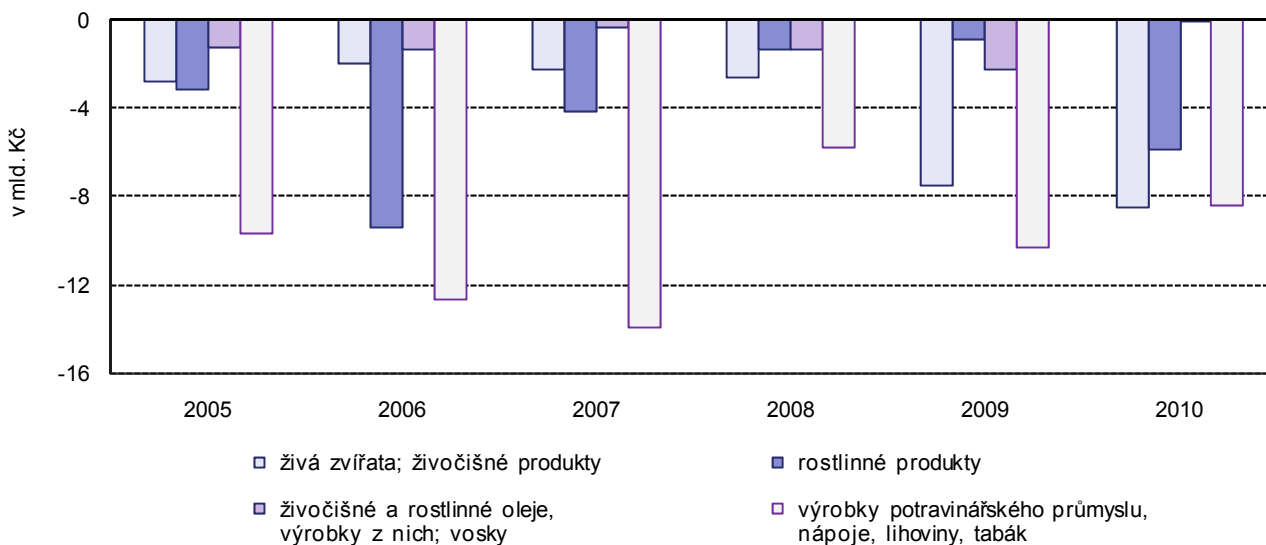
Krytí dovozu vývozem činilo ve sledovaném období v průměru asi 81 %, kdy nejvyšší (89,7 %) bylo dosaženo v roce 2008.

V 1. pololetí 2011 vykázala bilance obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy EU schodek 11,0 mld. Kč, který byl v meziročním srovnání o 0,6 mld. Kč menší, přičemž krytí dovozu vývozem činilo 82,7 %.

Tabulka 23 Bilance zemědělských a potravinářských produktů se státy EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	v mld. Kč					
Zemědělské a potravinářské produkty	-17,0	-25,5	-20,7	-11,3	-21,0	-22,9
v tom:						
živá zvířata; živočišné produkty	-2,8	-2,0	-2,3	-2,6	-7,5	-8,5
rostlinné produkty	-3,2	-9,4	-4,2	-1,4	-0,9	-5,9
živočišné a rostlinné tuky a oleje, výrobky z nich, vosky	-1,3	-1,4	-0,4	-1,4	-2,3	-0,1
výrobky potravinářského průmyslu, nápoje, lihoviny, tabák	-9,7	-12,7	-13,9	-5,8	-10,3	-8,4

Graf 12 Bilance jednotlivých tříd zemědělských a potravinářských produktů se státy EU

4.1.6 Bilance zemědělských a potravinářských produktů s vybranými státy EU

Česká republika má se státy EU dlouhodobě největší **pasivní bilanci** obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty s Německem, Polskem a Nizozemskem. S uvedenými státy se schodek obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty ve sledovaném období postupně prohluboval a v roce 2010 činil přírůstek záporného salda proti roku 2005 s Německem 6,4 mld. Kč, Polskem 5,2 mld. Kč a Nizozemskem 3,2 mld. Kč. K výraznému zlepšení bilance došlo naopak v obchodě se zemědělskými a potravinářskými produkty s Itálií, kde se v roce 2010 ve srovnání s rokem 2005 zmenšil deficit o 3,3 mld. Kč.

Kladnou bilanci vykazoval obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty se Slovenskem, Spojeným královstvím a Rumunskem. Největší zlepšení kladného salda bylo patrné u obchodu se Slovenskem, kde se přebytek bilance se zemědělskými a potravinářskými produkty v roce 2010 proti roku 2005 zvýšil o 6,6 mld. Kč na 18,3 mld. Kč.

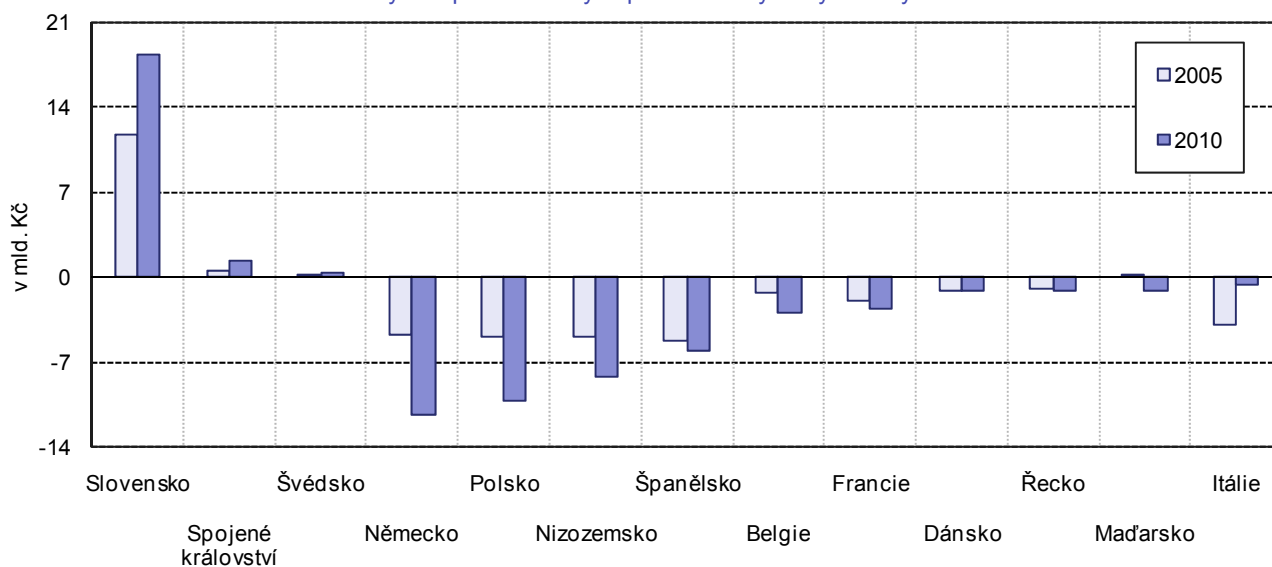
Tabulka 24 Vybrané státy EU s kladnou bilancí zemědělských a potravinářských produktů

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Změna 2010 proti 2005
	v mil. Kč						
Slovensko	11 686	9 936	14 616	17 840	15 287	18 335	6 649
Spojené království	523	583	676	1 860	2 126	1 401	878
Rumunsko	703	989	1 580	1 478	1 707	1 141	439
Slovinsko	433	483	427	472	463	770	337
Švédsko	28	129	221	531	717	438	410
Litva	136	97	155	401	267	369	233

Tabulka 25 Vybrané státy EU se zápornou bilancí zemědělských a potravinářských produktů

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Změna 2010 proti 2005
	v mil. Kč						
Německo	-4 822	-6 084	-5 465	-7 612	-8 319	-11 250	-6 428
Polsko	-4 985	-7 521	-7 064	-5 235	-10 030	-10 138	-5 153
Nizozemsko	-4 936	-5 559	-6 595	-7 081	-7 702	-8 169	-3 233
Španělsko	-5 217	-5 421	-5 620	-5 690	-6 291	-5 999	-781
Belgie	-1 358	-1 713	-2 161	-1 931	-2 309	-2 854	-1 496
Francie	-1 961	-2 530	-2 505	-2 357	-2 455	-2 542	-581
Dánsko	-1 082	-1 078	-1 066	-977	-1 212	-1 184	-102
Řecko	-928	-1 047	-947	-1 104	-805	-1 099	-171
Maďarsko	125	-824	-785	-129	-968	-1 079	-1 204
Itálie	-3 994	-4 198	-4 347	-940	-290	-707	3 287

Graf 13 Bilance zemědělských a potravinářských produktů s vybranými státy EU v roce 2005 a 2010

4.2 Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy mimo EU

Na státy mimo EU dlouhodobě připadá jenom o něco více než jedna desetina celkového **obratu zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty**, přičemž tento podíl se postupně snižuje. V roce 2010 činil jejich podíl na obratu se zemědělskými a potravinářskými produkty 12,0 %, což ve srovnání s rokem 2005 představuje pokles o 3,2 p. b. V absolutním vyjádření zůstal obrat obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty v roce 2010 (29,6 mld. Kč) zhruba na úrovni roku 2005.

Vývoz zemědělských a potravinářských produktů do států mimo EU se v uvedeném období snížil o 17,1 % na 8,9 mld. Kč v roce 2010. Od roku 2006 vývoz těchto produktů do států mimo EU meziročně klesal a obrat nastal až v roce 2010, kdy byl zaznamenán meziroční růst o 10,3 %, který pokračoval i v 1. pololetí 2011 (5,6 %). Zastoupení vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států mimo EU na celkovém vývozu těchto produktů se snížilo z 13,7 % v roce 2005 na 8,5 % v roce 2010 a 8,1 % v 1. pololetí 2011.

Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze států mimo EU naopak ve sledovaném období vzrostl o jednu desetinu na 20,6 mld. Kč v roce 2010 a v 1. pololetí 2011 byl zaznamenán jeho další přírůstek, meziročně téměř 15%. Podíl dovozu zemědělských a potravinářských produktů ze států mimo EU na celkovém dovozu těchto produktů se ve sledovaném období pohyboval v rozmezí 14 % až 16 %.

Trvale záporná **bilance** obchodu se **zemědělskými a potravinářskými produkty se státy mimo EU** se v uvedeném období prohloubila téměř o 4 mld. Kč. Schodek činil v roce 2010 skoro 12 mld. Kč a v 1. pololetí 2011 dosáhl 7,0 mld. Kč. Krytí dovozu vývozem kleslo z necelých 60 % v roce 2005 na 43,3 % v roce 2010.

Tabulka 26 Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty se státy mimo EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	v mld. Kč					
Obrat	29,5	26,4	28,9	29,5	27,2	29,6
Vývoz	10,8	8,9	8,6	8,3	8,1	8,9
Dovoz	18,7	17,6	20,3	21,2	19,1	20,6
Bilance	-8,0	-8,7	-11,7	-12,8	-11,0	-11,7

Největší část vývozu zemědělských a potravinářských produktů do států mimo EU dlouhodobě směřovala (podle velikosti podílu na celkovém vývozu zemědělských a potravinářských produktů v roce 2010) do Ruska (1,5 %), na Ukrajinu (0,8 %), do Chorvatska (0,7 %), Japonska (0,5 %), Švýcarska (0,5 %) a Spojených států (0,4 %). Nejvíce zemědělských a potravinářských produktů ze států mimo EU se dováželo (podíl roku 2010) z Brazílie (2,0 %), Číny (1,5 %), Spojených států (1,2 %), Turecka (0,9 %) a Vietnamu (0,8 %).

V letech 2005 až 2010 byl zaznamenán nejhlubší deficit obchodu se zemědělskými a potravinářskými produkty s Brazílií, Čínou, Spojenými státy a Vietnamem. Největší přebytek vykazoval obchod s Ruskou federací, Chorvatskem, Japonskem a Ukrajinou.

Tabulka 27 Bilance zemědělských a potravinářských produktů s vybranými státy mimo EU

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Změna 2010 proti 2005
	v mil. Kč						
Ruská federace	1 896	1 701	1 849	1 923	1 312	1 495	-401
Chorvatsko	703	-53	55	333	559	553	-150
Japonsko	384	463	462	372	627	525	141
Ukrajina	265	234	235	299	425	378	113
Brazílie	-2 088	-1 969	-2 843	-3 141	-2 788	-2 793	-705
Čína	-1 612	-1 805	-2 072	-2 121	-1 671	-1 914	-302
Spojené státy	-1 382	-1 275	-1 457	-1 368	-936	-1 197	185
Vietnam	-314	-374	-604	-813	-1 034	-1 016	-702